

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ
ІМ. М. Т. РИЛЬСЬКОГО

На правах рукопису

КОВАЛЕНКО Олена Миколаївна

ФОЛЬКЛОР І ТЕАТР

/ Функціонування фольклорної цитати в українській
драматургії і театрі 2-ї половини ХІХ ст. /

Спеціальність 17.00.02 - театральне мистецтво

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ - 1996

Дисертація в формі рук

Роботу виконано в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України

Науковий керівник – доктор мистецтвознавства
Корнієнко Неллі Миколаївна

Офіційні опоненти – доктор мистецтвознавства
Загайкевич Марія Петрівна

кандидат мистецтвознавства
Волицька Ірина Василівна

Провідна установа – Київський державний інститут
культури

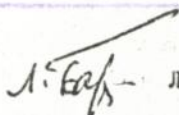
Захист відбудеться "14" березня 1996 р. о 12 год.
на засіданні спеціалізованої Вченої Ради К 01757.01 по захисту
дисертації в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім.М.Т.Рильського НАН України за адресою: 252001, Київ-1,
вул.М.Грушевського; 4.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Інституту
мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім.М.Т.Рильського
НАН України.

Автореферат розісланий "12" лютого 1996 р.

ЛННБ ім. В. Стефаніка
АН України

Учений секретар
спеціалізованої Вченої Ради,
кандидат мистецтвознавства

 Л. І. Барабан

46-84.190

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У дисертації піднято проблему вивчення особливостей побутування фольклору й зокрема функціонування як артефакту фольклорної цитати в українському професійному драматичному театрі 2-ї половини XIX ст. Звернення до аналізу саме поняття фольклорної цитати зумовлено тим, що фольклорне цитування є одним з базових прийомів фольклоризму в українському театрі, який необхідно вивчати, аби "просуватись" у вирішенні питань наукового системно-аналітичного дослідження національної своєрідності українського професійного театру. Як вважав І. Франко: "... основою всього мусив би бути огляд пісень і взагалі літератури самого люду. ... Уяснивши ... тип української поезії, її окреме і оригінальне обличчя, слідити відтак у літературі артистичній його модифікацію і зміни - се, думаю, дасть єдину раціональну підставу до суцільного трактування цілої української літератури".* Сказане справедливе й для театрального мистецтва. На означеному історичному етапі саме цей прийом фольклоризму відіграв вирішальну роль в процесі формування й розвитку українського професійного театру / поезики, стилістики, виконавчої манери тощо /.

Термін "фольклорна цитата" пропонується автором як науковий для позначення одного з кількох відомих засобів використання фольклору в професійному мистецтві / серед них - фольклорна стилізація / і несе в собі подвійний зміст. Так, цитата БЕЗПОСЕРЕДНЯ є відтворенням аутентичного художнього тексту без змін, в той час як цитата ОПОСЕРЕДКОВАНА / дискретна / є такою, що зберігає первісний зміст фольклорного художнього тексту, але припускає "розрив" / не деформацію / його первісної форми.

В українському театрознавстві вже визнано, зокрема, що феномен театру корифеїв* є явище неоднорідне. Драматургічні пошуки М. Старицького й М. Кропивницького відрізняються од пошуків І. Карпенка-Карого так само, як режисерська творчість М. Кропивницького має помітні відмінності порівняно з режисерськими шуканнями П. Саксаганського, а пізніше й М. Садовського. Це дало авторо-

* Франко І. Лист до М. П. Драгоманова від 23 грудня 1882 року. // Зібрання творів : У 50 т. т. - К., 1966. - Т. 48. - С. 342.

ві підстави вивчати особливості функціонування, власне, фольклорних цитат, орієнтуючись на поетапний розподіл історико-театрального матеріалу. Такий підхід до вивчення проблеми допоміг побачити динаміку розвитку фольклорної цитати, зміни як в середині явища, так і в його зовнішніх зв'язках з близьким і далеким контекстом.

СТАН ДОСЛІДЖЕНСТІ ПРОБЛЕМИ. Проблема впливу народної художньої традиції й, зокрема, фольклору, на формування й розвиток українського професійного театру довгий час не визнавалася за таку. Впливи ці не заперечувались, більш того, вказувалося на фольклор як на невід'ємну частину формування національного професійного мистецтва. В той же час ані механізм функціонування фольклору, ані методологія його аналізу зокрема в українському театрознавстві не розроблялись, як не розроблялись і питання національного стилю.

Сьогодні, коли український театр активно входить в загальносвітовий культурний контекст, проблема теоретичної та методологічної оснащеності українського театрознавства постає надзвичайно гостро.

Окремі аспекти досліджуваної теми, зокрема особливості поетики самого фольклору, було розглянуто в працях відомих фольклористів В.Гусева, П.Богатирьова, Г.Мальцева, П.Червінського, К.Чистова, В.Проппа, О.Дея, С.Грици, дослідження яких автор використав у роботі над дисертацією. Деякі нові аспекти проблеми, зокрема стосовно космогонічних вірувань й світоглядних орієнтирів народу, автор почерпнув з праць Г.Булашева, І.Огієнка, І.Ненуя-Левецького, О.Кошиця, О.Чижевського, які зовсім недавно, на початку 90-х років, офіційно увійшли в науковий обіг українського гуманітарного знання.

У періодиці 60-х - 80-х років існують окремі локальні дослідження щодо побутування фольклору в українській драматургії /Т.Бориски, О.Гончар, Г.Домницька, Л.Кулинська, Т.Сукобрус,

* Р.Пилипчук у своїй статті " Українському театрові - 175 років // Український театр. - 1994. - №1. - С.11-13 / вказує на дискусійність терміну, який за висловом М.Рильського, заплутує розуміння нерозривності українського театрального процесу ХІХ ст.

В.Шевчук, В.Шубравська та ін./, в той час як особливості функціонування фольклорної цитати в драматургії і, особливо в театрі, до останнього часу зоставались, певною мірою, поза пріоритетними пошуками українського театрознавства.

Скромний доробок автора в дослідженні окремих положень теми, який складається з виступів на Європейському симпозиумі "Фольклор і сучасний світ", Міжнародній конференції "Театр. Образ часу. Вільні асоціації" та ін., а також кількох статей в наукових виданнях, зокрема, "Українському мистецтвознавстві" та роботі над методичними матеріалами, – лише невелика частка роботи, що їй необхідно провести у дослідженні глобальної проблеми особливостей побутування в професіональному театральному мистецтві народної художньої традиції й, зокрема, фольклору.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ полягає в тому, що

– вона є невід'ємною частиною процесу формування українського теоретичного театрознавства, яке до останнього часу було розпорошене по окремих історичних, театралі-критичних, епістолярних джерелах, в той час як створення ґрунтовної теоретичної бази є необхідною умовою "повного" розвитку кожної наукової дисципліни;

– у період активного повернення в науковий обіг тривалий час замовчуваних духовних і культурних цінностей українське театрознавство, як і все національне гуманітарне знання, постає перед нагальною проблемою дослідження механізмів генези й розвитку власного національного мистецтва, й, зокрема мистецтва театру, в історичному та культурологічному аспектах.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ : виявити механізми функціонування фольклорної цитати та визначити джерела розвитку названого прийому фольклоризму в умовах професіонального українського драматичного театру 2-ї половини XIX століття.

Досягнення цієї мети вимагає розв'язання таких **ЗАВДАНЬ**:

- збудувати динамічні ряди функцій фольклорної цитати в українській драматургії означеного періоду;
- систематизувати названі функції;

* Термін "повноти" науки введено Д.Чижевським в його відомій праці "Історія української літератури / Від початків до доби реалізму/".

- виявити корелятивну залежність характеру функцій від жанрово-стилістичних особливостей, соціокультурної ситуації доби;

- уточнити окремі конструкти, що використано в роботі, окреслити сферу їх побутування;

- дослідити валідні особливості функціонування фольклорної цитати в умовах професійного українського театру названого періоду / акторське виконавство, режисура, елементи сценографії/;

- виявити функції "саморозвитку" й "самопідтримки" фольклорної цитати в контексті професійного твору /п'єси, вистави/;

- окреслити основні засоби фольклоризму, сформулювати концептуальний погляд на характер використання фольклору в професійному українському театрі в різні історичні періоди.

НАУКОВА НОВИЗНА ДИСЕРТАЦІЇ полягає в тому, що в мистецтвознавчий обіг вперше вводиться як наукове поняття "фольклорна цитата" - базовий елемент поезики українського національного професійного театру, який диференційовано з-поміж інших прийомів фольклоризму / стилізація, моделювання / й елементів поезики /фольклорні образи, мотиви, символи тощо/.

Вперше для вивчення театрознавчої теми, крім традиційно театрознавчих підходів, застосовано методологічні засади функціонального аналізу.

Для розкриття обраної теми автор опрацював значне коло відповідної літератури - як театрознавчої /монографії, мемуарні, епістолярні, архівні матеріали/, так і з проблем культурології, соціології, фольклористики, лінгвістики, історії, етнології, музикознавства, літературознавства тощо. Такий добір літератури зумовлений характером обраної теми, для вивчення якої необхідно залучити знання з цілого комплексу гуманітарних дисциплін.

ПРАКТИЧНИЙ СЕНС РОБОТИ. Дисертація вводить до науково-з обігу опис механізму функціонування фольклорної цитати в українській драматургії і театрі 2-ї половини XIX століття, розкриває суперечності, закладені в дихотомію "фольклор - український театр" як джерело саморозвитку й самопідтримки фольклорної цитати в умовах професійного мистецтва.

Дослідження, проведене з обраної теми, може стати частиною комплексного, багатогалузевого наукового дослідження на те-

му: фольклор в професійному мистецтві. Висновки, зроблені в роботі, актуальні не тільки для театрознавчої дисципліни. Матеріали дисертації можуть бути використані при укладанні спеціальних курсів для студентів вищих навчальних закладів.

Дисертацію обговорено на засіданні відділу етномистецтвознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського Національної Академії Наук України.

АПРОБАЦІЯ РОБОТИ. Постановка проблеми та окремі положення дисертації викладені в таких публікаціях автора: "Теорія театру: сьогодні і майбутнє" / "Український театр", 1988, N 1; "До питання про використання фольклору в українському театрі першої половини 20-х років" / "Українське мистецтвознавство", - вип. 1, 1983. /; "Ляся Українка і музика" / Методичні рекомендації, - Кіровоград, 1991, у співавторстві/. А також у доповідях на Європейському симпозиумі "Фольклор і сучасний світ" /Київ, 1990/; Всесоюзній науковій конференції "Национальные и социально-культурные процессы в СССР" /тезиси, Омск, 1990/; конференції молодих учених "Мистецтво та народна творчість кінця ХХ століття" /Київ, 1990/; на науковій конференції "Лесь Курбас: "інтелектуальний арлекін" - Хто далі? " / Третє Мистецьке Березилля, Київ, 1994/. Повністю темі дисертації присвячено роботи: "Стилеутворююча функція фольклорної цитати в українській драматургії 2-ї половини ХІХ століття" / Міжнародна конференція "М.Рильський і світова культура з погляду сучасності" /тези, Київ, 1995 /; "Функціонування фольклорної цитати в українському театрі 2-ї половини ХІХ століття" /Матеріали Других Гончарівських читань, Київ, 1995/; "Функціонування фольклорної цитати в національній драматургії 2-ї половини ХІХ ст. / Українські корифеї та О.Островський // "Слов'янський світ"/; доповіді на Міжнародній конференції "Театр. Образ часу. Вільні асоціації / Український театр у переддень ІІІ тисячоліття/ " Фольклор в українському театрі: стереотипи і дійсність" / Київ, 1995/; на науково-теоретичній конференції, присвяченій 150-річчю з дня народження І.К.Тобілевича /І.К.Карпенка-Карого/ "Особливості функціонування фольклорної цитати в драматургії І.К.Карпенка-Карого" /Київ, 1995/; на Четвертих наукових читаннях "Марія Заньковецька та її доба" "Фольклорна цитата в творчості М.Заньковецької" /Київ, 1995/.

СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ. Робота складається з Вступу, трьох розділів / другий – з трьох частин і висновків, третій з чотирьох частин і висновків /. Загальних висновків, списку літератури. Загальний обсяг роботи становить 166 сторінок тексту з бібліографією .

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі подається обґрунтування теми, визначається стан дослідженості проблеми.

Дискусії навколо наукового визначення терміну "фольклор" до останнього часу точилися як в радянській, так і світовій науці. Розбіжності у радянському трактуванні терміну, порівняно із загальносвітовими нормами, помічено було ще в 60-і роки /В.Пропп, В.Гусев та ін./ . В зв'язку з цим автор вважав за доцільне у вступній частині роботи звернутися до історії питання, простежити розмаїття трактувань терміну в західноєвропейській та американській фольклористиці. У Вступі подано широкий огляд українських досліджень у періодиці з питань фольклоризму в драматургії. Кількісний аналіз, певний конвент-аналіз – необхідний шабелі розвитку кожної науки. Втім, настають часи структурно-функціональних досліджень, які глибоко розколюють природу, механізми функціонування й розвитку кожного явища. "В народній творчості дуже міцні принципи типологічного кодування інформації, – зазначає С.Грица, – надзвичайно багата семантика кожного явища, зумовлена поліморфністю мови фольклору, варіативністю реалізації в ньому кожної ідеї"^{*}.

Особливу увагу в цій частині роботи зосереджено на нових для пострадянського мистецтвознавства виданнях М.Грушевського, Г.Булашева, І.Огієнка, які відчутно розширили загальне уявлення про природу фольклору, походження тих чи інших сюжетів, синтез фольклору з християнською традицією тощо. Окремо висвітлюються проблеми засвоєння слов'янської міфології в українській літературі й мистецтві.

Оскільки питання взаємодії фольклору з професіональним мистецтвом в українському театрознавстві майже не вивчалися,

* Грица С. Украинская песенная эпика. – М., 1990. – С. 7.

дисертаційна робота має дещо зменшити лакуну навколо них. У вступній частині роботи автор пропонує загальний абрис повної концепції функціонування фольклору в українській драматургії і театрі, ґрунтуючись на таких основних поняттях, як ЦИТУВАННЯ фольклору, його СТИЛІЗАЦІЯ та МОДЕЛЮВАННЯ, окреслюючи при цьому, яке з них стає домінантним різних історичних періодів. Сама ж дисертація присвячена вивченню першого з названих понять - ЦИТУВАННЯ, яке я розглядається як прийом фольклоризму в наступних розділах роботи.

У першому розділі - "ДО ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТЬ "ЦИТУВАННЯ" Й "ФОЛЬКЛОРНА ЦИТАТА". МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ" - автор вважав за доцільне окреслити методологічні орієнтири дослідження більш детально, оскільки сам термін "цитування" як науковий, уперше вводиться в театрознавчий обіг.

В українській мистецтвознавчій літературі можна зустріти безліч науково-метафоричних синонімів названому, як то: "зовнішньо-ілюстративне живописання фольклором", "фольклорне запозичення", "фольклорне вмонтування в художню тканину п'єси", "цитатне використання фольклору" тощо. Автор у цьому розділі вдається до власної інтерпретації терміну цитування як точного відтворення аутентичного художнього тексту фольклорного твору. В контексті професійного твору /драма, вистава/ фольклорна цитата розглядається як безпосередня /повна/ і як опосередкована / дискретна/.

Обираючи методологію функціонального аналізу фольклорної цитати в професійному творі як таку, що найбільш детально розкриває механізм явища і допомагає виявити суперечності - джерело розвитку, автор спирається на методологічні пошуки функціоналістів Р.Мертон, Д.Мартіндеяла, Т.Парсонса в тій частині, де вказується певна логіка дослідження: "мікропроблем", для нас - дослідження фольклоризму театральної вистави як артефакту.

Витлумачення поняття "функція" в дослідженні адаптовано з соціології й подається як "роль", що її відіграє в професійній драмі / виставі / уривок з фольклорного твору. Отже, об'єктом аналізу в роботі є фольклор у професійному театрі, в той час як предметом дослідження виступає функціонування в драматургії і театрі фольклорної цитати.

У першому розділі також подається перелік явних базових функцій фольклорної цитати, які випливають з природи самого фольклору, його аксіологічного аспекту. Серед них – стабілізуюча функція фольклорної цитати, яка набуває особливої ваги в мистецтві кінця ХХ століття: асоціативноутворююча функція, що вказує, передусім, на збереження у вербальних, безпосередніх фольклорних цитатах естетичних, етичних особливостей поетики фольклору, що значним чином впливає на посилення художньої образності професійного твору. Значною є також і стилеутворююча функція фольклорної цитати, яка подекуди має латентний характер, але завжди є значним чинником у процесі формування як нової літературної української мови, так і загалом українського стилю в мистецтві театру.

Безпосереднє цитування аутентичних фольклорних текстів, природно, вимагає і відтворення мовно-виконавської народної традиційної манери. Певну увагу приділено в цьому розділі й просвітницькій функції фольклорної цитати, яка є наслідком яскраво виражених, явних просвітницьких мотивів у творчості діячів українського театру 2-ї половини ХІХ ст. Кожна з названих функцій активізувалась, або, навпаки, набувала більшої пасивності залежно від соціокультурних обставин доби. В мистецтві ХІХ ст. яскравіше були виражені просвітницька й стилеутворююча функції. Пізніше, за наших часів, – стабілізуюча. Як гіпотетичну запропоновано розглянути в цьому розділі й "буферну" функцію фольклорної цитати, яка проявляється в тих ситуаціях, коли народну художню традицію автор поєднує з певними канонами /художніми, ідеологічними/ для надання останнім більшої переконливості або й сакральності. "Народні та національні витoki наповнюють п'єсу /виставу – О.К./ загальнолюдськими мотивами, замикаючи їх на закон вищої гармонії".*

В цьому ж розділі кінцевою метою дослідження висувається виявлення джерела саморозвитку фольклорної цитати в контексті професійного українського театру 2-ї половини ХІХ століття.

* Корниенко Н. Театр сегодня – театр завтра: Социо-эстетические заметки о драме, сцене и зрителе 70 – 80-х годов. – К., 1986. – С. 116 /переклад мій – О.К./.

У другому розділі - " ВЕРБАЛЬНЕ ЦИТУВАННЯ - НАЙПОШИРЕНІШИЙ ПРИЙОМ ФОЛЬКЛОРИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ 60 - 90-х РОКІВ ХІХ ст." - основну увагу приділено вивченню динаміки фольклорної цитати в драматургічному / лінгвістичному / контексті. Короткий огляд праць з функціоналізму в сучасній російській лінгвістиці, у фольклористичних працях В.Гусєва, П.Богатирьова, К.Чистова, С.Грици та ін. вказує на те, що, крім основних функцій, досліджуване явище має безліч додаткових, локальних, залежних від близького контексту.

У цьому розділі запропоновано розглядати драматургію 60 - 90-х років, розподіливши окремі, найбільш відомі твори на кілька етапів /зокрема в названий історичний період - на другий і третій/. В основу запропонованого розподілу закладено не стільки хронологічний, скільки жанрово-стилістичний підхід. До другого етапу віднесено драматургію М.Старицького та М.Кропивницького, до третього - драми І.Франка, П.Мирного та весь творчий доробок І.Карпенка-Карого.

2.1. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕРБАЛЬНОЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ЦИТАТИ В ДРАМАТУРГІЇ ДРУГОГО ЕТАПУ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИЧНОЇ СПАДЩИНИ. Романтико-реалістичний напрям драматургії, з опорою на жанрові канони /мелодрама, оперета, водевіль/, представлений в творчості М.Старицького й М.Кропивницького найбільш послідовно. Спільні риси в творчості цих драматургів дали авторові можливість умовно систематизувати їх творчий доробок за типами драми: етнографічно-романтичний, соціально-психологічний, соціально-сатиричний та історичний.

Додержуючись в подальшому дослідженні поданої систематизації, в цьому розділі автор функціонально-стилістично аналізує кожний тип драми.

Для розгляду функціональних особливостей фольклорної цитати в соціально-психологічній драмі автор обирає п'єси М.Кропивницького "Олеся" та М.Старицького "Не судилося". Аналізуючи механізми функціонування пісенної цитати, автор дійшов висновку, що характером зв'язків з найближчим контекстом прийоми цитування поділяються на лінійний статичний, коли пісенна цитата підсилює сказане в попередніх репліках /пісня "Та болять ручки" у виконанні Марфи в "Олесі" /; ситуативно-динамічний, коли пісенна цитата розкриває зміст попередніх діалогів, де він або

прихований, або щільно завуальований / пісня Власа "Ой ти, дівчино, горда та пишна" з "Олесі" тощо/; алінійний, коли пісенна цитата застосовується драматургом контрастно, задля посилення психологічної напруги дії, поглиблення колізій / пісня "Ой, місяцю, місяченьку", на фоні якої звучить монолог Анни Петрівни з "Не судилось" тощо/.

У драмі цього типу автор віднаходить й один з поширених загалом у драматургії кінця XIX століття прийом поліцитування, що застосовується при описі людини в аномальному стані / сп"яніння / й проявляється в тому, що в одній, власне, невеликій часово сцені наводиться до п"яти уривків з різних народних, частіше жартівливих, пісень /вихід Степаниди в "Не судилось"/.

В історично-романтичних драмах провідну роль перебирає на себе дискретна фольклорна цитата, під якою дослідник розуміє як цитування сюжетів фольклорних творів, так і використання окремих фольклорних прийомів мовотворення /сталі епітети, епітети-прикладки, ідіоми, зменшувальні форми слів, порівняння тощо /. Тут же наводяться приклади з драм "Оборона Буші", "Богдан Хмельницький", "Маруся Богуславка".

Розглядаючи етнографічно-романтичний тип драми, автор наголошує, що він поширений в драматургії другого етапу й характеризується не тільки великою кількістю цитат з фольклорного й етнографічного матеріалу, а й підпорядковується літературним канонам. В драмах цього типу / "Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці", "Дай серцю волю, заведе в неволю" / посилюється естетизуюча функція фольклорної цитати, що проявляється в замилюванні текстами обрядових, ліричних пісень і безлічі паремій, які наводяться повністю, подекуди затримуючи розвиток дії /обрядова гра в Меланку перед виходом Хоми в "Ой не ходи, Грицю ..."/. Традиційно функціонує фольклорна цитата у створенні атмосфери подій /свято, вечірні забави тощо /, певного настрою діючої особи, для передачі певного передчуття драматичного розвитку дії /"Ой у полі криниченька" з "Ой не ходи, Грицю..."/. В драмах названого типу активно використовується прийом концентрації паремій під час погано прихованої сварки, напруженого діалогу.

Над драмами соціально-сатиричного типу згаданого етапу теж, а можливо навіть у більшій мірі, тяжіють загальноєвропей-

ські жанрово-стилістичні канони водевілю, оперети, комедії ситуація тощо. Розглядаючи "шутку-оперетку" "Пошилися у дурні" М.Кропивницького та комедію-переробку М.Старицького "За двома зайцями", автор доходить висновку, зокрема, про значну жанроутворюючу функцію фольклорної цитати в цьому типі драми. Широко цитуються тут жартівливі народні пісні, каламбури, гумористичні порівняння, глузуливі приказки, нісенітници тощо. Як прийом створення комічного застосовуються й прокльони.

2.2. ДИСКРЕТНА ВЕРБАЛЬНА ФОЛЬКЛОРНА ЦИТАТА В ДРАМАТУРГІЇ ТРЕТЬОГО ЕТАПУ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КЛАСИЧНОЇ СПАДЩИНИ. Детально аналізуючи драму "Украдене щастя" І.Франка, автор звертає увагу на те, що драматург всього лише двічі вдається до цитування народної пісні на початку першої та на початку останньої, п'ятої, дії. В обох випадках пісні функціонують як алегоричні пророцтва. Звертає на себе увагу й те, що переважна більшість паремієвих висловів у п'єсі синтезовані з релігійною, християнською лексикою і несуть, крім функції створення колориту і певний етичний зміст. Втім, в цілому, порівняно з драмами попереднього, драматургія нового етапу працює з цитатою дискретною: вона є тут не самоцінна величина, а засіб удосконалення психологічної типізації та індивідуалізації образів драми. Показовим для дослідника, зокрема, є і те, що в творчому доробку, скажімо, І.Карпенка-Карого фактично відсутня етнографічно-романтична драма як така, що потребує розгорнутих вербальних фольклорних цитат. Натомість драматург набагато вільніше поводить себе взагалі з фольклорною цитатою, позначаючи зокрема в ремарці: "можна не співати, як нема кому" /"Хазяїн"/. Втім, якщо драматург і вдається до цитування фольклору /особливо в історичній драмі/, то застосовує, часто, алінійний засіб зв'язку з найближчим контекстом як найбільш психологічно-наситений, виразний, а запозичені фольклорні сюжети використовує в досить вільній власній інтерпретації /"Бондарівна"/.

З латентної явною стає стилеутворююча функція фольклорної цитати, коли автор вдається не стільки до самої цитати, скільки до використання мовних конструктивних прийомів фольклорного твору. Віднаходимо й жанроутворюючу функцію фольклорної цитати, особливо в комедіях автора, де частіше за інші паремії трапляються каламбури, нісенітници, глузуливі порів-

няння, жартівливі примовки та приказки. Не відмовляється автор і від прийому лексичного комізму, утворення антропонімів /Пузир, Калитка, Копач тощо/.

Переважну більшість згаданих прийомів фольклоризму знаходимо і у драмі П.Мирного "Лимерівна". Тут і відоме вже поліципування, й алінійний засіб зв'язку з контекстом, і концентрація перемій у сценах напруженого зв'язування стосунків між персонажами твору. Користується драматург й традиційно-народними мовними прийомами лексичного комізму. Втім, у П.Мирного як у досвідченого романіста мова персонажів відзначається образністю, лапідарністю, текстовою насиченістю й виразністю.

2.3. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ЦИТАТИ В ДРАМАХ Б.ГРИНЧЕНКА, Л.ЯНОВСЬКОЇ, В.САМИЛЕНКА.

У даному доборі драматургічних імен автор вбачає можливість простежити динаміку перехідного періоду, який закінчується з постанням "новоромантизму" й символізму /Леся Українка, О.Олесь, С.Черкасенко та ін./ . Історичні драми Б.Гринченка, зокрема, увібрали в себе особливості фольклоризму як ранніх, так і пізніх корифеїв. Тут знаходимо й детальний етнографічно точний опис декорації, і алегорично-пророчі функції народної пісні, і фольклорні мовотворчі прийоми /зменшувальні форми слів, іменникові дуплети тощо/, й дискретні фольклорні цитати, й авторизовані приказки /"Серед бурі"/.

Творчість Любові Яновської прийнято розглядати в контексті мистецтва початку ХХ ст., втім, її ранні твори /90-х років ХІХ ст./, написані загалом в естетиці пізніх корифеїв, несуть в собі виразні експресіоністичні та імпресіоністичні риси, виводять на кін нові селянські типи, нефольклорні своїм світобаченням. Комедія "На Зелений Клин" містить загострено соціальний, життєвий конфлікт, характерний для пізніх корифеїв, в той час як засобами художньої виразності /лінійно-статичний зв'язок пісенної цитати з контекстом, використання її для створення атмосфери дії; жанроутворююча функція фольклорної цитати/ тяжіє до соціально-психологічної драми М.Старицького та М.Кропивницького.

У драмі "Повернувся із Сибіру" авторка частіше користується авторизованою дискретною фольклорною цитатою /порівняннями, складеними на фольклорній основі тощо/. Крім цього, сут-

тево змінюється характер діювих осіб. Героїня Л.Яновської, на відміну од героїні, скажімо, І.Котляревського, чи І.Франка вступає в досить напружені стосунки з фольклорною традицією родової, обшинної психології, вона ходить покриткою і вбиває свого ошукача, залишаючись при цьому позитивною героїнею. В кульмінаційній сцені драми авторка вдається до гіперболізації алінійного зв'язку з контекстом, що набуває рис акцентовано-експресіоністичного художнього принципу.

Імпресіоністично-полегшеною формою замальовки з селянського життя виступає "жарт на і дію" "На сіножаті". Творові Яновської не можна відмовити у потягу до відображення краси повсякденного життя, захопленні чуттєвою красою, стиранні граней між драмою та драматичною замальовкою, етюдом.

Традиційними засобами використання фольклору оперував і Володимир Самійленко, працюючи у 90-х роках XIX ст. над п'єсою "Чураївна" на темі повісті О.Шажовського "Маруся. Малороссійская Сафо" /пісня-пророцтво, пісня для створення атмосфери дії, стали епітети тощо/. Втім, у п'єсі подано прецікаві зразки новачій у використанні фольклору. Так, у другій редакції драми балада Марусі "Ой не ходи, Грицю..." замінює /! /собою дію. Змішування реального з уявним, взаємопроникнення, взаємозаміна одного іншим - це вже провісники нових літературних течій початку XX ст., а зокрема, новоромантизму.

ВИСНОВКИ. Динамічні ряди функцій фольклорної цитати означених другого і третього етапів формування національної драматургічної класики ранніх та пізніх корифеїв чітко розпадаються на такі домінантні групи, як функції інформативно-комунікативні, інтегративно-психологічні, асоціативно-конструктивні. При цьому всі вони лишаються функціями художніми, оскільки спрямовані на створення певної художньої цілісності. Характером зв'язків фольклорної цитати з найближчим контекстом виділяємо ситуативно-динамічний, лінійно-статичний, алінійний.

Дискретна вербальна цитата функціонує як скжетоутворююча при формуванні структури п'єси /сюжетні лінії, мотиви, колізії фольклорного твору - "Бондарівна", "Украдене щастя", "Лимерівна"/; як структурний момент психологізації, індивідуалізації, поглиблення образності мови / "Сто тисяч", "Хазяїн", "За двома зайцями" тощо/; як стилеутворюючий елемент /мовні конструктив-

ні прийоми, сталі епітети, порівняння, фразеологізми тощо/.

Щодо базових функцій фольклорної цитати, то з усіх, згаданих у першому розділі роботи, найбільш актуальними для названого історичного періоду, безумовно, є стилеутворююча та просвітницька функції.

Просвітницька функція домінує в самих драматургічних творах. Тексти рясніють безліччю фольклорних запозичень. Показати народові його власну красу було однією з найчастіше декларованих корифеями тез. Стилєутворююча функція присутня в кожному драматичному творі, незалежно від етапу, жанру або типу, до якого він тяжіє. Усе XIX століття є періодом активного формування української літературної мови і, перш за все, на основі мови народної. Народна фразеологія, морфологія, лексика, входячи в драматургічний текст спочатку виразною фольклорною цитатою, поступово просотує, власне, літературну мову, невпинно її збагачуючи й поглиблюючи. Цей процес не завершено й сьогодні, хоча вершина його розвитку припадає все ж на XIX століття. Тут можна цілком погодитися з міркуванням С.Васильченка щодо українських письменників дожовтневої доби про те, що їм довелося "тягнути два плуги: писати художні твори і разом творити для їх мову".

Функціональний аналіз фольклорної цитати висвітлив залежність її від жанрово-стилістичного типу п'єси. Так, для соціально-психологічного типу п'єс обох етапів пісенна цитата ілюструє внутрішній стан героя, створює атмосферу певної години дня. Авторизована паремійна цитата поглиблює психологізацію образу. На третьому етапі загострюється асоціативно-конструктивна функція фольклорної цитати, що свідчить про посилення інтересу до драматургічної форми.

У сатиричній драмі другого етапу значну роль відіграє жанроутворююча функція цитат з комічних фольклорних творів /каламбури, нісенітници, глузливі порівняння тощо /; в драматургії пізніх корифеїв посилюється роль дискретної цитати.

Для історичної драми характерні запозичення ритмо-мелодійних прийомів побудови епічних фольклорних творів / балади, думи тощо /, що активізує колоритоутворюючу функцію фольклорної дискретної цитати.

Естетизуюча, орнаментальна функція фольклорної цитати характерна майже виключно для етнографічно-романтичної драми.

У Висновках також висувається (як гіпотетична) дефініція "українського стилю", що формується на базі етнографічно-романтичної драми 2-ї половини XIX ст. і відповідає таким загальномістецьким критеріям національного стилю, як спирання на фольклорні витoki, дослідження українського національного характеру за різних обставин буття. Одним з аргументів на користь цього припущення є й те, що саме в означений період формується українська національна драматургічна класика в усьому розмаїтті жанрів - від історичної драми і трагедії до сатиричної комедії.

У Висновках подається перелік "традиційних" для драматургії 2-ї половини XIX ст. функцій фольклорної цитати / показ внутрішнього стану героя, створення колориту, певної атмосфери дії тощо /; "традиційних" прийомів / прийоми концентрації паремій, поліцитування тощо/.

Наприкінці узагальнено подаються соціокультурні обставини доби, де найбільшого розвитку сягнув такий засіб фольклоризму як фольклорне цитування /активізація культурного розвою південних та східних слов'ян, випуск фольклористичних збірник, вплив "народництва" як напряму в літературі й історії/. В цей період фольклорні запозичення були чи не єдиним засобом самоідентифікації українства, формування морально-етичних орієнтирів національної інтелігенції.

У третьому розділі - "ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ЦИТАТИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПРОФЕСІОНАЛЬНОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ 80 - 90-Х РОКІВ XIX ст." увагу дослідника сконцентровано навкруги функції "саморозвитку", "самопідтримки" фольклорної цитати в умовах професіонального театру кінця століття, механізм дії якої вивчається за допомогою функціонального аналізу.

Наприкінці 90-х років н.ст. українське театрознавство постало на порозі значних загальнотеоретичних і методологічних змін. Відомі дослідники історії українського театру вказують на безліч не досліджених аспектів творчості, власне, "корифеїв", називаючи дискусійним і сам термін / Р.Пилипчук, А.Драк та ін./ . Продовжуючи своє дослідження, автор ще раз звертається до висвітлення особливостей природи мистецтва театру, який є самобутньою "інформаційною поліфонією" /Р.Барт/, генератором нових ідей і почуттів /Ю.Лотман/. Тут же автор наголошує на тому, що будь-яке структурне, функціональне дослідження, власне, театра-

льної вистави набагато ускладнюється відсутністю методології фіксації вистави, і сама по собі ця проблема не є новою. Розробкою методики фіксації вистави свого часу займалися А. Арто, Лесь Курбас. Створення сучасного відеозапису, на жаль, не є розв'язанням проблеми, яка, можливо, може бути вирішена лише за допомогою комп'ютерної техніки. Аналізуючи вистави кінця XIX століття, дослідник може спиратися на доволі суб'єктивний матеріал — мемуарні, епістолярні свідчення. Основним критерієм тут може виступати лише певний збіг в описі одного й того ж явища в різних, не залежних одне від одного, джерелах. В процесі дослідження останніх, з описом окремих вистав, акторських та режисерських робіт корифеїв, виявилось, що однією з найсуттєвіших функцій в них є функція "самопідтримки" фольклорної цитати за умов зміни контексту / з природно-фольклорного оточення на закони професійної драматичної сцени/. Механізм цей, основним засобом якого є поглиблена "психологізація" фольклорної цитати, формується за таких соціально-психологічних обставин, як "природна фольклорність" /К.Чистов/ самих корифеїв, активна самоідентифікація українства в названий історичний період, загальна драматургічно-центрична спрямованість розвитку українського театру. Кожна з цих обставин певним чином вплинула на формування особливостей поезики українського професійного театру.

3.1. ФОЛЬКЛОР ЯК ОСНОВА ПОЕТИКИ ТЕАТРУ КОРИФЕЇВ. ПОНЯТТЯ "ПРИРОДНОЇ ФОЛЬКЛОРНОСТІ". Фольклор для корифеїв був не тільки засобом художньої виразності, а й засобом самовияву, свідомо обраною системою цінностей, мірилом етичного й естетичного в мистецтві. Увага до художньої народної традиції і, зокрема, до фольклору, започаткована українським бароко, поглибилась за часів романтизму і наприкінці XIX ст. збіглася з певними соціально-політичними течіями в суспільстві. За часів корифеїв національна ідея розвивалася вже на терені національної культури. Про це свідчить увесь масив проаналізованої в дисертації мемуарної, епістолярної, архівної літератури.

Для становлення професіоналізму українського театру згаданого періоду вирішальне значення мало і явище "природної фольклорності", властивої всьому художньому ядру театру корифеїв. Усі вони, так чи інакше, виховувались під значним впливом

вихідців з народного середовища /няня Сухондиха в М.Заньковецької, мати, кріпачка в минулому, у братів Тобілевичів, тощо/.

Сприймавши фольклорну традицію як органічну ще в дитинстві, корифеї додержувались аксіологічної народної шкали й при створенні образів національної драматургії. Ярина / "Невольник за Т.Шевченком / у Заньковецької, полковник Богун /"Лиха іскра поле спалить, а сама щезне" І.Карпенка-Карого/ у П.Саксаганського, Богдан Хмельницький /"Богдан Хмельницький" М.Старицького/, у М.Садовського - всі ці образи нав'язні і драматургам, і режисерам, і акторам народною піснею. Збіг свідомий й несвідомий /"природна фольклорність"/ світогляду митців з народним баченням історії, тих чи інших соціально-психологічних обставин буття - чи не найхарактерніше в українському професійному театрі кінця XIX ст.

3.2. ФОЛЬКЛОРНА АУДІО-ЦИТАТА ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЗАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН "САМОПІДТРИМКИ" В УМОВАХ ПРОФЕСІОНАЛЬНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕАТРУ КІНЦЯ XIX СТ. Аналізуючи великий масив мемуарних свідчень щодо виконавської манери корифеїв, автор дійшов висновку, що їх світоглядні орієнтири відбилися не тільки в цитуванні відомих вербальних фольклорних зразків, а й у цитуванні народної мовно-виконавчої манери, названої в тексті "фольклорною аудіо-цитатою". Надзвичайно велику увагу приділяли М.Заньковецька, М.Садовський, М.Саксаганський мелодиці, ритміці, інтонаційному забарвленню сценічної мови. Вони володіли не тільки літературною українською мовою, а й окремими її діалектами / чернігівський, полтавський тощо /. Втім, за умов відтворення конкретних індивідуалізованих характерів, типів, корифеї вдавалися до "психологізації", під якою автор розуміє глибоку, копітку, титанічну роботу виконавців над розробкою нюансів, динаміки розвитку образів, тонких відтінків почувань, емоцій. Адже фольклор, як ми вже відзначали, "працює" образами-масками /дівчина, парубок, вдова тощо/, контрастивними засобами змалювання образів, стану душі ліричного героя. Психологізація виступає тут функцією "самопідтримки" фольклорної цитати за нових обставин її існування. Тобто, фольклорна цитата, опинившись в умовах відірваності од аутентичного середовища, поволі починає "впускати" в себе ці нові умови, синтезуючися з ними. Додаткові психологічно-комунікативні посилання, не руйнуючи самого феномену

"цитати", пов'язують його із законами, механізмами дії професійної вистави кінця XIX ст.. Власне, це є одна з найсуттєвіших спроб поєднання поетики фольклору з поетикою професійного мистецтва XIX ст., коли закони останнього ще не відокремили його од народної основи і вона ще удержує в собі певні філософські, етичні й естетичні норми доби. Серед конкретних засобів психологізації названо й такі, як "розбивка" драматичного тексту паузами, зітханнями; скорочення, доповнення його окремими побутовими висловами, деякими запізненнями при виконанні пісні, акцентовано голосним поданням її тощо.

3.3. ФОЛЬКЛОРНА ЦИТАТА І РЕЖИСУРА ТЕАТРУ КОРИФЕЙВ. Як було вже доведено українськими науковцями, режисура театру корифейв – явище неоднорідне. Динаміка процесу його становлення виразно простежується від режисерських шукань М.Кропивницького і М.Старицького до режисури П.Саксаганського й М.Садівського / Р.Коломієць /. Проблематичним видається застосування функціонального аналізу до вивчення режисури, оскільки остання являє собою конгломерат, матеріалом якого є, власне, всі компоненти вистави. Тож, мова має йти лише про окремі тенденції в структуруванні вистави, про створення атмосфери дії, особливості роботи з акторами тощо. Однак і в цьому, досить розрізненому, матеріалі проступає об'єктивний рух від "барвистого етнографічного видовища" / В.Ревуцький / до поглибленої психологічної проробки не тільки образів головних дійових осіб, а й масових народних сцен: від застосування фольклорної цитати для "розрядки дії" до створення сценічної атмосфери й розробки на основі фольклору, психологічної партитури ролі і вистави в цілому; від найбільш точного режисерського втілення задуму автора до елементів "концептуальної режисури" /Р.Коломієць/, інтерпретацій, про які "автор і не думав" / П.Саксаганський /.

3.4. ФУНКЦІОНУВАННЯ "ФОЛЬКЛОРНОЇ ЦИТАТИ" В СЦЕНІЧНИМ КОСТЮМІ КОРИФЕЙВ. Дещо дискусійним видається введення запозичень з народної матеріальної культури в систему "фольклорна цитата". В той же час як спільність світоглядних орієнтирів, так і спільність символіки, образності, виведення її з "фольклорної культури" / О.Найден /, синтезованість у побуті фольклору й декоративно-прикладного мистецтва, зокрема мистецтва створення національного одягу / О.Воропай / дає змогу в гіпотетичній

формі розглянути особливості сценічного одягу корифеїв у контексті обраної теми. Аналіз мемуарних свідчень сучасників, спогадів самих корифеїв показав, що значним моментом роботи над виставами було збирання й збереження у власних гардеробах окремих виконавців елементів, частин натурального національного одягу з наступним використанням його у виставах / Заньковецька, Садівський, Кропивницький /. В трупах же П.Саксаганського, які працювали, переважно, із соціально-психологічною драмою та сатиричною комедією І.Карпенка-Карого, до праці над сценічними костюмами долучалися вже професіональні художники, які не стільки копіювали, скільки створювали художні рішення сценічних костюмів. Це стосувалося й історичних п'єс. В той же час, маємо зауважити, при опрацюванні комедійного матеріалу жанрові деформації, за часів корифеїв, стосувались передусім особливостей гримування, тоді як костюми залишались цілком життєподібними, як у соціально-побутовій драмі, так і в комедії. Жанрові зміни в сценічних костюмах стануть здобутком наступного етапу розвитку українського театру доби модернізму 10 - 20-х років ХХ ст.

Однак і в сценічних костюмах корифеїв рух від застосування натурального селянського одягу до співпраці з професіональними художниками пояснюється не тільки матеріальним становищем перших українських професіональних труп, але й формуванням нових засобів та прийомів фольклоризму в надрах об'єктивного театрального процесу.

ВИСНОВКИ. З допомогою методології функціонального аналізу, на матеріалі вистав українського професіонального театру кінця ХІХ ст. вдалося встановити, що, діючи його, працюючи з цитатою, зберігали не тільки вербальний текст, а й мовно-виконавську народну манеру подання фольклорного твору /інтонаційний ряд, мелодика мовлення, ритміка/, візуальний збрис, елементи народного одягу в сценічних костюмах. В той же час вони всебічно використовували й різноманітні прийоми психологізації виконавської манери, оскільки вона підпорядковувалась у них створенню глибоко індивідуальних характерів. На цьому шляху, власне, цитування фольклорного твору набуває дискретного характеру. Паузи, інтонаційні, темброві, ритмічні акценти у виконавчій манері професіональних акторів набувають помітних особли-

востей порівняно з канонами традиційного народного виконання. Речитатив замість пісні, інтонації народного голосіння в цілком авторському тексті тощо.

Становлення професіоналізму українського театру опосередковано, але пов'язане з рухом фольклорної цитати в контексті українського театру кінця ХІХ ст.

У ЗАГАЛЬНИХ ВИСНОВКАХ автор наголошує, що весь хід дослідження за методологією функціонального аналізу на матеріалі побутування в українській драматургії і театрі 2-ї половини ХІХ століття фольклорної цитати /вербальної, аудіо-візуальної/, має характер експерименту, пошуковості - як у зоні методологічних досліджень, так і в царині вивчення зв'язків традиційного народного з професійним авторським мистецтвом згаданого історичного періоду. Втім, проведені дослідження розкривають основну суперечність як рушійну силу "саморозвитку" фольклоризму українського театрального мистецтва в динаміці руху від безпосереднього відтворення аутентичних текстів та мовно-виконавської манери до дискретного їх перетворення засобами поглибленої психологізації. Рух цей розглядається в роботі як механізм "самопідтримки" фольклорної цитати в умовах професійного національного побутово-психологічного, пізніше модерного театру рубежу ХІХ і ХХ ст..

З різною швидкістю, від п'яти-десяти до тридцяти-сорока років, рух цей відбувався у виконавстві, режисурі й драматургії зазначеного періоду. Втім, спільність мети й напрямку руху, синхронізація характерних рис цього руху в кожній складовій театрального процесу свідчить про об'єктивність досліджуваних процесів, їхнього детермінізму в соціокультурному просторі доби.

Рух фольклорної цитати в системі професійного театру має і об'єктивно затухаючий характер. Це пов'язано з такими обставинами, як формування основи мовного літературного національного стилю наприкінці ХІХ ст. на базі народної побутової мови; заміна просвітницької й стилеутворюючої функції розгорнутої аутентичної фольклорної цитати на стабілізуючу й буферну; диференціацією носіїв національної ідеї, виокремленням її із загальнохудожнього процесу й концентрацією на рівні філософської і політичної думки; розвиток стильових процесів у професійному мистецтві в напрямі космополітичних пошуків модер-

нізму, з його підкресленою увагою до мистецької форми, самоіронією, інтелектуалізмом тощо.

Висновки, зроблені в дисертації розкривають, певною мірою, перспективи досліджень у галузі фольклоризму українського професійного мистецтва наступних історичних періодів - початку, середини і кінця ХХ століття. Окремі тенденції сформульовано й у нашій роботі.

Праці, опубліковані автором за темою дисертації:

1. Теорія театру: сьогодні і майбутнє // Український театр. - М. - 1983. - С.14-17. - 0,3 друк.арк.
2. Фольклорна традиція в професійному мистецтві // "Фольклор і сучасний світ"; європейський симпозиум, 23-27 травня 1990 р.; Тез.доп. - К., 1990. - С.135-136. - 0,06 друк.арк.
3. Фольклоризм в советском театре и драматургии // "История культуры советского общества. Национальные и социально-культурные процессы в СССР": Всес. науч. конф., 1990 г.; Тез. док. - Омск., 1990, - С. 167-168. - 0,1 друк.арк.
4. Леся Українка і музика // Методичні рекомендації по проведенню уроку або позакласного часу. - Кіровоград, 1991. - 32 с. - 1,86 друк.арк. /у співавторстві з Хурсіною Ж.І., Філенко Т.Ю./
5. До питання про методи використання фольклору в українському драматичному театрі першої половини 20-и років // Українське мистецтвознавство. - 1993. - вип. 1. - С. 200-206. - 0,5 друк.арк.
6. Стилеутворююча функція фольклорної цитати в українській драматургії 2-ї половини ХІХ століття // М.Рильський і світова культура з погляду сучасності: Міжнародна конференція, 16 - 17 березня 1995 р.; Тез. доп. -К., 1995. - С.30. - 0,5 друк.арк.
7. Функціонування фольклорної цитати в національній драматургії 2-ї половини ХІХ століття / Українські корифеї та О.Островський // Слов"янський світ /подано до друку/. - 0,4 друк.арк.

8. Функціонування фольклорної цитати в українському театрі 2-ї половини XIX ст. // " Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології "/Кол. дослідж. за матеріалами Других Гончарівських читань//подано до друку/ - 0,5 друк.арк.

Kovalenko E.N. Folklore & Theater / Folklore Quotation Functioning in Ukrainian Dramatic Composition & Theater of XIX Century, 2 nd Half/. The dissertation submitted for on Art Studies candidate's degree for speciality 17.00.02. - Theatrical Art. Rylsky Institute for Art Studies, Folklore & Ethnology, Ukrainian NAS, Kiev, 1996.

The mechanism of "selfdevelopment" & "selfsupportonce" of verbal & audio-visual quotation in context of Ukrainian professional drama theater of XIX century, 2 nd half, was revealed in dissertation with help of functional analys's. The movement of folklore quotation from spontaneous to mediated is retraced on mentioned period dramatic composition, actor's art, scene graphic art elements. Over ten publications are defencing.

Коваленко Е.Н. Фольклор и театр / Функционирование фольклорной цитаты в украинской драматургии и театре 2-й половины XIX в./ . Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.02. - Театральное искусство. Институт искусствознания, фольклористики и этнологии им.М.Т.Рыльского Национальной Академии Наук Украины, Киев, 1996.

В работе с помощью функционального анализа выявлен механизмы "саморазвития" и "самоподдержки" фольклорной вербальной и аудио-визуальной цитаты в контексте украинского профессионального драматического театра 2-й пол. XIX в. Движение фольклорной цитаты от непосредственной к опосредованной, дискретной прослеживается на материале драматургии названного периода, а также актерского мастерства, режиссуры, элементов сценографии. Защищается около десяти публикаций.

Ключові слова: фольклорна цитата, функціональний аналіз, український театр.

481633

Ав 34.190
Мист

Мист